

HAGERI KIRIK

EELK Hageri Lambertuse koguduse infoleht, juuni 2012, nr. 17

Lehes:

- Esikülje lugu koguduse õpetajalt
- 4. mai kirikumõisas - mõttetalgud, ekskursioon, ajalootund
- Kõlas kaunis muusika
- Minu mälestused sünnikodust, vennastekoguduse tööst
- Segakoor on saanud uue hingamise
- Aivi Otsniku käe all
- Perepäev Hageris
- Saame tuttavaks: kirikuteenija Lehte Vainoja
- Ole osa millestki suurepärasest
- Anne üheksa ametit
- Koguduse esimese poolaasta kroonika 2012

Aeg uue koguduse sünniks?

Jüri Vallsalu Koguduse õpetaja

Juba mitmeid aastaid on Hageri koguduse usaldusisikud, koguduse nõukogu ja juhatus, mõtisklenud selle üle, kuidas paremini korraldada koguduse tööd kirikust kaugele jäävates uutes keskustes. Suurimaks selliseks keskuseks on Saku. Alevik kasvab kiiresti. Täna on Saku veel valla staatuses aga küllap peatselt võiks seda pidada ka Tallinna eeslinnaks, sarnaselt Saue linnaga. Kihelkondlikult kuulub Saku Keila kihelkonda, aga küllap teeolude tõttu on ajalooliselt enamuse Saku elanikest end pidanud Hageri koguduse liikmeteks. See äratundmine on andnud Hageri kogudusele moraalse kohustuse teenida Saku rahvast, seal kus nad elavad. Sakus ei ole täna oma kirikut. Peatselt 18 aastat on igal pühapäeval peetud jumalateenistusi väikeses vennastekoguduse palvemajas, Tallinna mnt. 8. Väike ja amortiseerunud

palvemaja seab aga kogudusetööle omad piirid. Vanematele inimestele on see veel kuidagi sobinud, on väikene ja hea kuuldavusega, noored vajavad aga tänapäevasemaid võimalusi. Nii ongi koguduse noortetöö saanud oma mõõtmel hoopis mujal. MTÜ Esik on korraldanud noorteüritusi Sakus väga erinevates paikades ja on nendega kogunud ka palju poolehoidjaid. Ennekoike noorte poolt on järjest valjemalt hakanud kostma igatsusi oma koguduse ja uute koguduseruumide järele, et saaks ise asju korraldada. Mida teha edasi? Otsused ei ole kerged. Paljud otsused on taandatavad rahalistele võimalustele. Hageri kogudusena tunneme endal jätkuvalt Saku rahva ees kohustust kogudusetöö korraldamiseks. See ülesanne ei ole sugugi vastumeelne, sest see on töö lähedaste inimestega. Samas on teada aga tõsiasi, et vastutus aktiveerib. Seal, kus

sakukatel on võimalik rääkida meie oma kogudusest, meie oma tegemistest, on asjalootuks teine tähendus. Perspektiivi silmas pidades vajab Saku, jõudsalt kasvava keskusena, kindlasti oma kogudust ja kirikut. Nii mõneski mõttes on meil vedanud. Alates möödunud aasta sügisest on Saku kirikuelu korraldamisel abiks noor abielupaar, Magne ja Ave Mølster, Norrast. Magne on norrakas, kes räägib hästi eesti keelt, Ave eestlanna. Esialgu nad olid sunnitud elama Tallinnas, kuna oli raske leida sobivat elamispinda. Alates käesoleva aasta sügisest tahavad nad Sakku kolida. Magne ja Ave on tulnud siia Norra Misjoniseltsi toel, et aidata kaasa uue koguduse loomisele. Eestis oleme harjunud kihelkondlike kogudustega ja paraku just seetõttu puudub meil uue koguduse loomise kogemus. Tegelik elu nõuab oma. Kirjutan antud lugu lootuses, et asjale tähelepanu tõmmates

oleks võimalik leida rohkesti kaasamõtlejaid ja toetajaid. Kõik, kellel on ideid ja tahtmist, on teretulnud. Kogudusetöö ja tööruumid ei pea olema ainult sellised nagu need aastasadade jooksul on välja kujunenud. Need võiksid olla märksa kaasaegsemad ja nii ka enam vastata tänapäeva inimese ootustele. Iga põlvkond toob endaga kaasa midagi uut, iga põlvkond loob ka oma kiriku uuesti. Samas aga, kirik saab olla ainult kirik. Kirikut ei saa segi ajada ja ära vahetada mistahes muu sotsiaalse ettevõtmisega. Kirik oma olemuselt on ajalik ja igavene. Mõtteainet jätkub. Et kõik igatsused ja soovid arvestatud saaksid, on aeg nõu pidada. Aeg on kaasa lüüa. Kas aeg on ka uue koguduse sünniks? Väike algatustoimkond on paaril korral juba oma koosolekut pidanud. Suveks võeti pisut aeg maha, et leida enam kaasamõtlejaid, et siis sügisel seda tõsisemalt jätkata.

Ole Sinagi kohal, kirikus!

4. mai kirikumõisas - mõttetalgud, ekskursioon, ajalootund

Sigrid Pöld

Kunagi on olnud Hageri kiriku läheduses kolm mõisa Mäeküla, Parkhofi ja Sutlema. Täna seisab neist püsti vaid Sutlema. Veidi kaugemale jäävad Kohila ja Tohisoo, mida saame külastada ka praegu, kuigi ka need on aja jooksul kannatada saanud. Üks olulisemaid mõisu Hageri koguduse jaoks on aga olnud Kirikumõis, mis nii väga mõis tegelikult ju polnudki, pigem suur maja ja majapidamine, kus elas kohalik pastor ning mida nimetati pastoraadiks. Kahjuks ei ole sellest paigast palju alles, vaid pikad laudad on püsti ja needki nõukogude perioodi kohendamisjälgedega. See, et kirikhärra oma kirikust nii kaugel elas, oli erakordne. Vahemaa on 7 kilomeetrit, mille läbimine hobusega või jalgsi polnud sugugi nii iseenesestmõistetav, et seda oleks iga päev ette võetud. Kirikumõisa maad eraldati Hageri kogudusele juba 1500. aastal Tallinna komtuuri käsul ning lõigati kokku Haiba, Kernu ja Adila mõisade maadest. Eialgu nimetati küla, kuhu pastoraat ehitati, Rootsivooriks, hiljem aga Kirikukülaks, kuna seal elas kirikuõpetaja. On muidugi imekspandav, miks ikkagi ei eraldatud kogudusele maid kiriku lähedalt, vaid seda sunniti tegema kaugemal asunud mõisnikke. Kirikla külas on ka Köstri talu, kus köster peale Põhjasõda elas. Varem oli ta elanud kiriku juures, kuid elamine hävis sõja ajal ning maad läksid Hageri ehk Mäeküla mõisa alla. 1730ndatel osteti kiriku juurde siiski nii palju maad, et sai ehitada puust köstrimaja, mis omakorda maha põles ning mille asemele ehitati 1792. aastal tänaseni säilinud maja, praegune pastoraat. Kirikumõis kuulub Hageri

kogudusele, kuid et seal pole enam palju hooned säilinud, on ta seni seisnud täpselt nii nagu ta on - ajahambast puretuna, lagunemas ja koos sellega nõ „kaardilt“ kadumas. Koguduse juhatus on pikalt mõelnud, kuidas leida kirikumõisale rakendust? 4. mail toimus kirikumõisas mõttetalgupäev koos väikese ajalootunniga. Kohale oli tulnud üle neljakümne inimese - koguduseliikmed, Kernu valla elanikud ning loomulikult pea kõik Kirikla küla elanikud. On rõõmustav, et Kirikla külas elab palju noori peresid. Viimasel talvel korrastati kirikumõis suurematest puudest. Nüüd korjasime talgulitsete oksad kokku ning tegime lõkke. Seejärel käisime läbi kogu maa-ala ning peatusime iga hoone juures või selle juures, mis hoonest järgi oli jäänud. Kirikumõisa esimene hoone olevat olnud puust ning hävinud 18. sajandil. 1785 valmis uus härrastemaja, mis ehitati paekivist. Lisaks oli mõisakompleksis suur tõllakuur koos sõiduhobuste talliga, leerimaja, väiksem ja suurem teenijatemaja, rehi, tall ja laut, need on siiani säilinud. Kirikumõisal on olnud ka uhke park, mille rajas pastor Koch, kes oli ametis 1835-1864. Temale järgnenud kirikhärrad olid vennad Hörschelmannid. Vanem vend Alexander Hörschelmann teenis Hageris 1864-1886. Ta suri ootamatult, kuna teda tabas kirikumõisas akna all seistes pikne. Pastoril sõrmes olnud pitsatsõrmus ning taskus olnud uur tuhmusid. Peale Alexandrit asus ametisse noorem vend August Hörschelmann, kes läks 1892 Peterburi kubermangu pastoriks. August Hörschelmanni ajal hakati ehitama tänast Hageri kirikut, mis õnnistati sisse 11. septembril 1892. Samal teenistusel seati ametisse ka

uus õpetaja Konstantin Thomson. Konstantin Thomsoni ajast on kõige rohkem andmeid kirikumõisa kohta. Tema ajal tegutses kirikumõis olulise õppeasutusena. Ajaloost on küll teada, et ka juba 18. sajandil käidi kirikumõisas õppimas - siis oli seal poiste pansionaat, kus õpetas tuntud saksa kunstnik C.D. Walther eelkõige joonistamist. See on ka põhjus, miks peetakse Hageri kirikumõisa üheks esimeseks Baltimaade kunstikooliks. Thomsonite ajal tegeles õpetamisega peamiselt proua Meeta Thomson, kes õpetas nii poisse kui tüdrukuid. Konstantin Thomson ise käis külakoole visiteerimas ja lasi lastel endale ette lugeda ja vastata, kuid otseselt õpetamisega ei tegele. Proua Thomsoni õpetus ja kool toimis väga kindlate reeglite järgi. Päev algas varakult, lapsed olid sõnakuulelikud. Teadmised ja oskused omandati väga kõrgel tasemel, eksameid käidi andmas Tallinnas kas Saksa Reaalkoolis või Toomkoolis, kust saadi ka tunnistus. Meeta Thomson olevat olnud range, kuid samas sõbralik, temasse suhtuti aupaklikult, aga teda ei kardetud. Kuna pastor elas kirikust kaugel, siis tavaliselt ei peetud kiriklikke talitusi nädala sees. Nii on teada, et pühapäev kujunes pastorile pikaks tööpäevaks, mil tuli pidada jumalateenistust, mätta nädala jooksul surnud koguduseliikmed, ristida lapsed, laulata pruutpaarid ning võtta inimesi pihile, korjata liikmemakse ning tegeleda veel mitmete ülesannetega, millega oli Hageri pastor koormatud, näiteks Hageri Hoiu-Laenuühistu paberimajandus. Nädala sees sõitis pastor kihelkonnas ringi külastades koguduse liikmeid, visiteerides koole ja jagades kodust armulauda. Kirikumõisa majandamine oli põhiliselt pastoriproua

ülesanne, kuigi Konstantin Thomson ise tundis väga huvi põllumajanduse vastu ning armastas iga hommikul jalutada lautade juurest läbi, et kõigel silm peal hoida. Eriti armastas ta sügisest viljapeksu ning jälgis isiklikult, kuidas toimus vilja jagamine. Pastoriperele olid abiks mitmed teenijad nii toas kui õues. Nende hulgas kubjas, aednik, köögitüdrukud, guvernanid jne. Teada on ka, et Thomson ei armastanud teenijaskonda vahetada, mistõttu hoidis ta oma inimvara väga hoolikalt. Igal hommikul pidas pastoripere saksakeelse hommikupalvuse oma perele ning iga õhtul, kui päevatoimetused olid lõpetatud, peeti härrastemaja saalis eestikeelne õhtupalvus, kus osalesid kõik teenijad. Lauldi ka koraale, mida saatis pastoriproua klaveril. Teenijate lapsed ootasid aga jõule, sest siis korraldati suur pidu just neile. Härra ja proua Thomson kuulasid kannatlikult ära kõikide laste esinemised ning andsid igatühele seejärel kingituse. Härrastemaja ise oli kahtlemata uhke ehitist ning omas ajas väga uuendusmeelne. Olemas oli vannituba ning 1910. aastal paigaldati saali põrandale parkett. Omamoodi vaatamisväärsuseks oli ka Peterburist kohale toodud pesulaud, mis oli 1860ndatel kuulunud Otto von Bismarckile, tolleaesgele Preisimaa saadikule, kes resideerus Peterburis. Hiljem sai temast Saksa keisririigi riigikantsler. Kuigi pastoraat oli uhke ja suursugune, andes välja mõisa suuruse ja olemuse, käisid seal ka tavalised inimesed. Kuna tegemist oli Eesti kogudusega, siis pastoriga suhtlesid ka eestlased. Nii oli härrastemaja põhjapoolses otsas pastori töötuba ehk kantselei, kuhu pääses eraldi uksest. Seal võttis kirikhärra koguduseliikmeid vastu.

Foto: Virve Õunapuu

Leerimajas toimus aga leeriõpe ja seda kaks korda aastas. Kevadel tüdrukutele ning sügisel poistele. Leeriaeg kestis neli nädalat. Tüdrukute leeripäev oli palmipuudepäeval, poistel esimesel advendil. Esmaspäeval tuldi kirikumõisa, kaasas kast riiete ja söögiga ning küttepuud. Elati koos leerimajas, kus tehti ka ühiselt süüa. Iga päev õpiti umbes 3 tundi katekismust pastori juures ning siis

korraldati 2 tundi köstriga piiblilugusid ja harjutati kirikulaulu. Laupäeval mindi koju ning tagasi tuldi taas esmaspäeval uue moonaga. Leeriaega peeti noore elus väga oluliseks. Seal ei olnud vahet, kas oli tegemist mõisahärra järeltulijatega või talulastega. Kõik olid võrdsed. Tihti leiti just sel ajal endale sõbrad kogu eluks. Veel täna võib lugeda mahapõlenud leerimaja üksikute säilinud palkide pealt leerilaste nimesid, mis

sinna sisse lõigatud. Kunagi oli kirikumõisas elu täis saginat ja tegutsemist ning kindlasti liikus seal palju inimesi. Praeguseks on seal vaikus. On alles veel mõned põlispuud ning paar ilusat müürijuppi härrastemajast. On rusuhunnikuid, millest on aru saada, et selle koha peal oli kunagi hoone. On kaks pikka lauta, kelder... ja see ongi peaaegu kõik. Mida siis teha selle ajaloolise paigaga? Lasta tal edasi

laguneda? Konserveerida olemasolevat? Tõmmata kõik maha, mis veel seisab ja teha tühi plats? Konkreetsete otsusteni me talgulistega ei jõudnudki. Arutasime mitmeid võimalusi, mida seal teha, kuid esialgu on kõik mõtte tasandil. Kindlasti tasub aga käia ja külastada juba praegu seda kohta. Jalutuskäik kirikumõisas on kindlasti ettevõtmist väärt!

Kõlas kaunis muusika

Anna Humal

Päikesepaistelisel Laudate-pühapäeval, 29. aprillil 2012 kõlas Hageri Lambertuse kirikus 70- liikmelise ühendkoori - kammerkoor **Lambertuse ja Tartu Pauluse kammerkoori** rõõmus ja innustunud lauluhääl Jumalale auks ja ligimese ning iseendagi õnnistuseks ja kasuks. Dirigendid **Sigrid Põld ja Merle Liblik** hingestasid **Charles Gounod' missa „Messe Solennelle”** helikeele, solistid **Laili Jõgiaas, Lennart Mängli ja**

Naatan Haamer andsid panuse soololõikudes ja musitseerijad sidus ühiseks tervikuks oreil sobivaid tämbreid otsides allakirjutanu. Tavaliselt saavad teod alguse mõttest, suuremad ettevõtmised aga koguni pikemaajalisest planeerimisest. Nii oli ka käesoleva ühisprojektiga, mille eellugu ulatub aastate taha. Tavapärast laulavad kirikukoorid jumalateenistusel vaimulikke laule, mis on valitud vastavalt pühapäeva teemale ning mõtestavad muusikahelides lahti

antud kirjakohta. Missa osad Kyrie (Issand, halasta), Gloria (Au olgu Jumalale kõrges), Credo (Usutunnistus), Sanctus (Püha, püha), Benedictus (Kiidetud olgu, kes tuleb Issanda nimel), Agnus Dei (Kristus, Jumala Tall) mõtestavad muusika kaudu lahti aga jumalateenistuse liturgilised osad. Tosin aastat tagasi tõi Tartu Pauluse kammerkoori tenor Urmas Pind mulle Gounod' missa noodi ja palus mõelda võimaluse üle seda kooriga laulda.

Võru ja kaks Tartu lauluseltsi koori olid lindistanud selle teose CD-le ning Urmaski oli selleks oma panuse andnud. Peale põgusat pilku 70-leheküljelinele noodile leidis vihikuke kirjutuslaua alumises sahtlis omale pikaajalise koha. Aastad möödusid, noodivihik alumises sahtlis tegi aga mõtetes vaikset tööd kuni veendumuseni, et jumalateenistuse liturgilist muusikat on samuti vaja ja võimalik lahti mõtestada. Et valitud sai Gounod' missa, oli mitu põhjust: koorilaulja hea soovitus ja kingitud noot, teose mõjuv helikeel ning sobiv raskusaste. Käesolev missa on küll kirjutatud orkestrile, koorile ja solistidele, kuid võimalik esitada ka orelil saatel. Kuna suursugune missa vajab ka suurt koori, oli vaja moodustada ühendkoor ja liita jõud. Jumala juhatus viis kokku Tartu Pauluse ja Lambertuse koori ning Sigrid Põllu, Merle Libliku ja allakirjutanu koos koormeistrite Maike Otsingu ja Katrin Alleriga ühiste jõupingutusteni. Kuna teos on „raske pähkel“ ja kauni tulemuseni tuleb palju vaeva näha, oli üks koorijuhtide ülesandeid lauljaid motiveerida ja Jumalalt abi paluda, et keegi ei väsiks. Proovid solistidega eraldi ja kõigi kolmega koos, koori ja oreliga, partiide õpetamine - ettevalmistuseks kuulasid ja mängisid

juhendajad teost kümneid kordi läbi. Kui tavapärastelt on nii suure projekti teostamiseks vaja mitmeid ühisproove, siis sel korral kohtuti pika vahemaa tõttu ainult üks päev enne esmaesitust Tartu Pauluse koguduse jumalateenistusel 21. aprillil. Käed palveks liidetud, mõtted ühes suunas seatud, kõlasid lauljate hääled üllatavalt kaunilt kokku ja Jumal õnnistas nähtud vaeva. Liigutaval jumalateenistusel Tartu Pauluse kirikus meenus allakirjutanule Marja-Terttu Tolamo mõte: „Oleme väiksed jooksutüdrukud suure Jumala majas. Tööd juhatatakse meile kätte, selleks vajalik jõudki antakse ja töötasuks on rõõm.“ Ka laulmist kontserdil Hageri Lambertuse kirikus 29. aprillil peale jumalateenistust saatis lauljate osadus, vaimustus ja rõõm. Kui laul tuleb suust, siis suundub ta kõrva, kui laul tuleb südamest, siis läheb ta hinge, kui laul tuleb taevast, siis juhib ta hinge taevasse tagasi. Loodame, et kõlanud ühendkoori laul võis inimeste hingi üles taeva poole tõsta. Sigrid Põllu kirjutatud ja paljundatud laululehed missa osade eestikeelse tõlkega töid ladinakeelse laulu inimestele lähedale. Väga liigutav osa oli Credo - usutunnistus, kus peale mitmehäälset laulu kõlas võimas, juubeldav

veendumus ühehäälselt. Helilooja vaimulik küpsus väljendus nii muusikas kui tekstis mitmel pool, näiteks usutunnistuse lõigus, kus koorid laulsid liigutavalt: „Kannatanud, kannatanud, kannatanud, kannatanud, surnud ja maha maetud.“ Järgnes naiste vaikne, kuid rõõmus hüüatus ülestõusmisest, kuhu ka meeshääled hiljem juurde tulid kuni taas ühehäälselt usutunnistuseks liituti. Osas Sanctus (Püha, püha) oleksime sisenenud justkui suurde pühasse ruumi, kus inimene kohkub, end musta ja räpasena tundes sosistab: „Püha!“ Kui au ja pühadus hinge ja olemuse täita saavad, rõkkavad koor, solistid ja orel missa kulminatsioonina: „Püha, püha, püha on vägede Jumal!“ Tänumeelses Jumala, kauni missamuusika autori Gounod', dirigentide, solistide ja väga tublidevisade lauljate, samuti kõigi teiste korraldajate ja vaevanägijate vastu kogeme, et oleme õnnistatud selle kordaläinud ettevõtmise läbi. Päikeseline missa on justkui loodud rõõmsasse ülestõusmispühade aega. Võib-olla kuulub Jumala plaanidesse meile ka järgmisel aastal Ülestõusmispühade rõõmu ning Päikesemissa õnnistust jagada. Jumal on ju hea ja Tema heldus kestab igavesti.

Koorid pärast kontserti Hageri kirikus

Foto: Pia Hanslep

Minu mälestused sünnikodust ja vennastekoguduse tööst

Endel Mikker

Olen sündinud 1930. aastal Tõnu talus tolleaegse Harjumaa Varbola valla Pajaka mõisa maadel Lestima külas. Olen oma isa Jüri Mikkeri käest kuulnud, et 1930. aastatel oli plaanis ehitada kirik Varbola linnuse lähedusse Põlli mõisa territooriumile. Põhjuseks oli see, et Varbola asus kirikutest kaugel. Varbolast Märjamaale 18 km, Raplasse 22 km, Nissi 13 km ja Hagerisse 22 km. Aga see plaan ei teostunud.

Isal oli mõte ehitada oma perele uus elumaja, sest senine oli juba üle 100 aasta vana. Ühtlasi sai ta südamesse käsu ehitada majja ka suur tuba umbes 50m² palvesaaliks kohalikele inimestele. Palvetundi peeti kord kuus nii suvel kui ka talvel. Ka laste pühapäevakooli tunnid toimusid samal päeval. Pühapäevakooliõpetajad olid Marie Verber (hiljem Rau) Käkikülalt ja Aliide Valdsnep (hiljem Ramler). Aliide elas Tõnu talus.

Palvetundides käisid kõnelemas vennad Kernult, Nissist, Märjamaalt, Hagerist, Tallinnast, Ruilast ja mujaltki.

Osavõtjaid oli tavaliselt 60-70 ringis. Kord aastas käisid ka Hageri kirikuõpetajad, nemad jagasid siis ka tunni lõppedes armulauda. Ühtlasi kontrollis kirikuõpetaja laste teadmisi katekismuse, piiblitoo ja lauluraamatu tundmises.

Palvetundides laulis väike laulu- ja pillikoor meie pere inimestest: Evald, Liidia, Helju, Endel Mikker ja lisaks Aliide Valdsnep ning Oskar Nõurus. Pillideks olid tsitter, kaks mandoliini ja kaks kitarr. Tavaliselt tuli Paul Teldre (väike-Paul) varakult enne tunni algust kohale ja sättis pillid häälede. Paul ka juhatas meie keelpilli ansamblit. Kui Paul ei saanud tulla, käisid pille häälede seadmas Rudolf Pootsmann Pärtli talust või siis Pajaka kooli juhataja Elmar Voolaid. Üldlaule saatsid harmooniumil Paul Teldre, Lembit Kaljuste ja Rudolf Pootsmann.

Kodustes palvetundides ja ka palvemajas kasutati lauluraamatuid

„Laulud Talle Kiituseks“, „Siioni Laulja“ ja „Vaimulikud Laulud.“

Oma perega (isa, ema ja lapsed) käisime pühapäeviti sageli ka Põlli vanadekodus, kus elas 5-6 inimest. Seal lugesime Piiblit, palvetasime ja laulsime.

Meelde on jäänud ka üks ebameeldiv sündmus, kui 1941. aasta veebruaris peeti meil palvetundi. Samal päeval olid valimised Varbola rahvamajas, kus aga olevat olnud väga vähe valijaid kohal. Samal ajal oli Tõnul palvesaal rahvast täis. Võimumed, kohalik miilits Buht ja Vakre talu peremees Hugo Vardi külast tulid Tõnule rahvast laiali ajama. Nad tulid ootamatult majja ja küsisid, kas teil on luba koosoleku pidamiseks. Seda muidugi ei olnud. Rahvas läks laiali, aga vanurid jäid paigale. Keegi saadeti õp. Soosaarele teele vastu teda hoiatama, et ta kohe Tõnule ei läheks. Õpetaja tegi aega parajaks naabritalus Jaanil. Pärast tuli ta ikkagi Tõnule ja jagas armulauda neile 4-5 inimesele, kes olid sinna veel jäänud. Hiljem kutsuti minu isa vallamajja aru andma, aga minu teada ta karistust ei saanud.

Talud, kus peeti palvetunde:

Varbolas peeti palvetunde veel, peale Tõnu talu,

* Põlli mõisa kõrval olevas majas, kus elas õde Leena Evestus.

* Ohukotsu metsavahi majas, kus elas vend Düüna.

* Lestima külas Täidapere talus õde Leena Hermann.

Kernu vallas

* Liiva talus, v. Gustav Reintami

kodus, seal peeti ka pühapäevakooli.

* Sipa külas Pärtli talus v. Rudolf Pootsmann.

* Kustja külas Ülevainu talus. Ka seal tegutses pühapäevakool v. Voldemar Kruus ja tema abikaasa Juuli.

* Kohatu külas Männiku talus v. Johannes Leomar.

* Mõnuste külas Ristemäe talus - v. Evald Rennik.

* Mõnuste külas Kulli talus v. Aleksander Põldaru.

* Muusika külas Vanatoa talus, seal tegutses ka pühapäevakool v. Johannes Abiram.

* Allika külas Järvenõmme talus, ka pühapäevakool v. Voldemar Tikenberg

* Allika külas Võsa talus v. August Rüütel.

* Mõisamaa külas Vanatoa talus, ka pühapäevakool v. Karl Kannelmäe.

* Metsanurga külas Kehra talus v. Voldemar Kulderknupp.

Hageri vallas toimusid palvetunnid järgmistes taludes:

* Maidla külas Pikema talus.

* Maidla külas Vanatoa talus, ka pühapäevakool v. August Sildmäe.

* Hageri külas Leemeti talus v. Paul Pilves.

* Kelba külas Leemeti talus, ka pühapäevakool v. Johannes Metsallik.

* Aandu külas Rohuaia talus v. Hans Mäenurm.

* Rabivere külas Nõmme talus, ka pühapäevakool v. August Teldre.

* Rabivere külas Tānava talus v. Ilmar Meresmaa.

* Rabivere külas Möldre talus v. Tõnis Ottens.

* Adila külas Peedu talus v. Eduard Piirmets.

* Adila külas Sarapiku talus v. Paul Laaser.

Kohila vallas toimusid palvetunnid järgmistes taludes:

* Vilivere külas Aru talus v. Aleksander Tori.

* Vilivere külas Sillasoo talus v. Rudolf Tori.

* Pakkla külas Mätliku talus v. August Mäenurm.

* Lohu külas Kadaka talus v. Albert Mänd. Siin tegutses ka laulukoor Hilda Mänd'i juhatamisel.

* Kohila alevis Viljandi mnt ääres v. Otto Vaikjärve kodus.

Segakoor on saanud uue hingamise Aivi Otsniku käe all

Kuidas ja millal sai Sinust Hageri koguduse segakoori dirigent?

Hageri koguduse segakoori dirigent sai minust märtsis 2011. Koorivanem Anne rääkis sellest juba enne jõule, aga siis ei võtnud ma tema juttu väga tõsiselt. Uuel aastal kutsus ta jälle ja siis hakkasin mõtlema, et võiksin proovida.

Kas on eriliselt meelde jäänud hetki sellest ajast - möödunud aastast?

Kindlasti eriline oli esimene kooriproov, kus ma sain teada, mis mind siin ees ootab. Rõõmustav oli, et paljud lauljad on varematest aegadest tuttavad ja minu jaoks uute lauljatega olen saanud hea kontakti. Eks igal jumalateenistusel kooriga laulmine oli omaette elamus. Mõnikord olen tundnud erilist Jumala armust kandmist ja kogenud palveväge. Mulle väga meeldis praostkonna laulupäev Nissis (möödunud aasta juunis). Loodan väga, et tuleval aastal planeeritav praostkonna laulupäev Hageris tuleb kõiki töötajaid (vaimulikke, muusikuid), aga ka kogu vallasarhvast ühendav üritus (sh muusikaline armulauaga jumalateenistus).

Millised on olnud selle ameti rõõmud ja mured?

Rõõmu valmistab lauljate proovides kohalkäimine, siis saame laulud hästi omandatud. Mure on alati enne väljalaulmist, kas lauljad saavad ikka kohale tulla. Olen tänulik koguduse noorematele lauljatele, kes meid aeg-ajalt oma kaasalaulmisega aitavad. Koorile õige ja sobiva repertuaari otsimine ja leidmine on minu jaoks aeganõudev, aga ka huvitav töö. Oleksime rõõmsad, kui kooriga liituks veel koguduse liikmeid, kel on varasem koorilaulu kogemus.

Sul on olnud ka varem kokkupuuted Hageriga? Millised?

Juba kooliajal käisin ema ja isaga Hageri palvemaja aastapäevadel (arvatavasti 60. aastate algusest, kui isa endale auto ostis). 1964/1965 talvel asendasin mõned kuud toleaeagset organisti Marta Torit jumalateenistustel, vahel ka matustel, orelit mängides. Meelde on jäänud üks väga tore jõulupuu Anne ja Agu vanaisa kodus. Vanaisa viis mind saaniga Hagerist Kernule. See oli väga lumerohke ja külm talv, aga nende kodusoojus on mees siiani. Õpetaja Soosaare ja tema abikaasa eriline hoolitsev suhtumine minusse (alati peale jumalateenistust ootas mind

lõunasöök nende kodus) on jätnud ereda mälestuse.

Sellesse suvesse (1964) jääb koguduse väljasõit Riiga ja Siguldasse, mis oli imetore ja sõit paljukesi väikeses bussis (suur läks enne väljasõitu katki) oli omaette elamus.

1967. a. tuli õpetaja Soosaar Jaani koguduse õpetajaks. Tema laupäevaõhtustes piiblitundides esitatud materjal andis mulle tugeva vaimuliku alghariduse. Need piiblitunnid olid nagu magnet, mis noori ja vanu enda külge tõmbas ja igapäevaseks eluks palju jõudu andsid. Hiljem olid Jaanis kord kuus noorteõhtud, mida praost Soosaar juhendas, milles ka Hageri noored aktiivselt osalesid (paljud neist on ka tänase koori liikmed).

Mida Sa Hageri koguduse muusikaelust arvad?

Hageri on rikas maakogudus, sest siin on mitu muusikakollektiivi, sh heal tasemel kammerkoor ja pasunakoor. Vähestes kogudustes on jumalateenistustel nii palju koorilaulu või pillimängu. Aeg-ajalt musitseerivad ka lapsed. See on ime, mille eest saame ainult tänulikud olla.

Kuidas algas Sinu tee muusika juurde?

Minu ema oli lauluinimene. Kodus oli meil harmoonium, millel proovisin lugusid mängida. Peamiseks noodiks tol ajal oli 3-häälne väike koraalide kogumik. 1956. a. advendiajast alustati meie kodus lastetundide pidamisega (siis küll ametlikult sünnipäevade nime all). Idee autoriks oli minu onu Edagar Ots, kes sel ajal õppis kirikuõpetajaks, ja läbiviijaks onu Martin Kelement. Nendes tundides me kuulasime hoolega onu Martini huvitavalt ettekantud piiblitlugusid ja laulsime lastelaule, niipalju kui neid teada oli. Varsti moodustasime teatud hulga koolinoortest mandoliiniansambli „Jõmmid“ (lisaks veel viiulid, kannel ja harmoonium), mida juhendas Martini tütar Eha, kes õppis Usuteaduse Instituudis (UI) kirikumuusikat. 1961. a. õnnestus ka minul UI-sse õppima saada. Õppisin klaverit, orelit, solfedžot, pillide tundmist, kompositsiooni, veidi ka koorijuhtimist jm. kokku 5 aastat. Veel tahaks nimetada ühte naiskvartetti (minu ema, Tõnu ema ja õed Valve ja Laine Streff), kes tavaliselt harjutas meie kodus, kus minu isa õpetas mandoliiniga häälepartiitide selgeks. Vahel anti ka mulle nende laulmisel „oma kätt harjutada“.

Miks just koorijuhiks? Kes on olnud Su eeskujud, õpetajad?

Esimised koorijuhi kogemused sain UI Õppekooris, mille me Toomkoguduse organisti Johannes Kappeli ja professor Hugo Lepnurmega (mõlemad olid UIs õppejõud) koos 1967. a. märtsis kokku kutsusime. Tegelikult enne seda paljud neist lauljatest käisid koos kodus (nt Paul Teldre, meie kodus jm) ning harjutasid laule Vaimulikust lauljast ja Tallekiitusest. Väljalaulmised olid enamasti palvelates, kus mul tuli mõnikord koorijuhi osa täita. Õppekoor laulis tavaliselt kord kuus UI üliõpilaste jumalateenistusel Toomkirikus ja sageli usaldati mõne laulu juhatamine noortele, kes õppisid koorijuhtimist. Minu koorijuhi kogemused baseeruvadki peamiselt teistelt koorijuhtidelt õpituga (nende jälgimisega). Olen püüdnud ise vältida, mis mõne koorijuhi puhul ei ole mulle sobiv. Meil on palju väga häid koorijuhte, kelle juhatamine ja töö kooriga on mulle suureks eeskujuks. Esmalt prof. Hugo Lepnurm, kelle õpetuse järgi püüan koorile sobivat repertuaari valida arvestades kirikuaastat ja pühapäevadeks (pühadeks) etteantud piiblittekste. Naudin KOSKi (Koorijuhtide ja organistide segakoor) dirigendi Riho Ridbecki tööd kooriga, alati rahulik, hästi positiivse mõtlemisega, oskab suunata lauljaid õigesti laulma jne. Tema on koorile väga huvitavad kontsertkavad selgeks õpetanud. Palju olen õppinud prof. Ene Üleoalt, kes annab igale koorilaulule „oma hingamise“. Tema kasutab kehakeelt koorile laulude õpetamisel (ei loe pikki selgitusi), mis on ka mulle oluline.

Millega veel tegeled? Töö? Hobid?

Tegelikult ma võin ennast lugeda kirikumuusiku kt-ks. See on minul ainult hobi olnud. Elukutselt olen elektriinsener ja töötanud kohe peale keskkooli lõpetamist mõtetehnika laboratooriumis eletrimontööri kohalt kuni labori juhataja ametini täpselt 30 aastat. 1995.a vahetasin eriala ja asusin tööle Kirikumusika Liitu sekretärraamatupidajana, hiljem peasekretärina kuni pensionile jäämiseni 2008. a. Minu geenides on rohkem reaalladele kalduvust. Koolis meeldis väga matemaatika. Oleksin meeleldi peale keskkooli lõpetamist õppinud geograafiat, saksa keelt või koguni arhitektuuri, aga paraku ei saanud ma kõrgkooli edasi minna oma ebaküpse ideoloogia tõttu (ei olnud kommunistlik noor). Seega

Algus lk.6

asusin kohe tööle ja õppisin töö kõrvalt TPI-s endale ameti.

Olen 1993. a. loodud EELK Kirikumuusika Liidu algatustoimkonna- ja asutajaliige ning samast ajast ka juhatuse liige. Siiani laulan kaasa KML segakooris KOSK, mis eeloleval sügisel tähistab oma 30. tegevusaastat. Tallinna Jaani koguduses olen koorijuhina tegutsenud 1981. aastast esialgu noortekooriga ja 1983 a. naiskooriga. Vahepeal oli ka ligi 10 aastat lastekoor „Lemmelill“, milles laulsid kaasa ka perekond Vallsalu lapsed.

Hobiks on reisimine. Kaugemad külastatud maad on Mehhiko, Lõuna-Aafrika, India. Kindlasti sooviksin veelkord külastada Israelit ja Jordaaniat.

Millisest kodust oled pärit? Mis on lapsepõlvest erilisel meelde jäänud?

Kodust ja lapsepõlvest on ikka imelised mälestused. Olime üleaedsed Tõnu ja tema kahe vanema vennaga, kellega sai palju koos igasuguseid toredaid mängu- ja viisakaid (küll keksu hüpatud ja palli visatud jpm). Meenub ka, kuidas mulle meeldis oma aia suures valge liiva kuhjas suuri ja vägevaid losse ehitada, mis muidugi sooja päikese käes või vihmahoogude all jälle rusudeks muutusid. Palju on kustumatuid mälestusi meie kodus peetud lastetundidest, perega koos jumalateenistustel käimistest, Jaanis olid õpetaja Leib ja Jaan Kiivit sen., kes oskasid ka lapsi kirikus märgata ja midagi neile öelda. Ka kodused jõululaupäevad kõige selle juurde kuuluvaga on meelde jäänud. Tänapäeval meenutan suvised Ihasalus oma vanaema ja vanaisa juures, kus sai vanaisa tehtud pasteldega karjas käidud, vanaema imehästi valmistatud sööke nautitud, nende pühapäevahommikusi jutluseraamatu lugemisi (mis küll

lapsele igavad olid) ja koos palju lauldud.

Olen pärit kodust, kus hinnati pereelu, üksteise mõistmist, ausust ja siirust, ustavust oma valitud tegevusele, tänulikkust meelt. Vanematele oli oluline laste füüsiline ja vaimne käekäik. Isa tuletas ikka meelde, et laps peab tarkust taga nõudma. Olen selle eest väga tänulik.

Milline roll on Sinu elus abielul, perekonnal ja kodul?

Kodu, abielu ja perekond on minu jaoks suur väärtus. Rõõmu tunnen oma lastelastest, keda on kokku 7 ja kes sageli mu aega mitmeti sisustavad ja ehk mind ka nooremata hoiavad.

Mida arvad kristlaseks olemisest?

Olen saanud kristliku kasvatusena, mis oli eelduseks, aga mitte garantiiks kristlaseks saamiseks (ka mitte leeriõnnistust), vaid isikliku kutse vastuvõtmine (tavaliselt juhtub see kriisi-olukordades). Siin ei oska midagi arvata, vaid ainult tänulik olla, et Jumal on mind kutsunud. Siin ei ole endal mingeid teeneid. Usuvõitlus kestab igapäev. Elus on sageli olukordi, kus mõttes laulan tuntud koraali sõnu (Elu on võitlus tormisel teel, elu on sõudmine mässaval veel..., elu on õnnis ja õnnelik siis: kui sõnaga, Jumal, saadad mind Sa). Siinjuures jällegi mu siiras tänu õpetaja Albert Soosaarele, keda ma loen oma vaimulikuks isaks, kes tegi eestpalveid ka meie pere eest. Tema piiblitunnid Jaani kirikus olid väga huvitavad ja nii kaasakiskuvalt hästi Israelil ajalugu seletavad ning sealjuures kaasaja elust näidetega võrreldavad, et ei saanud ühtegi piiblitundi vahele jätta.

Mida mõtled sellest ajast, milles täna elame?

Me saame olla tänulikud, et Jumal on

Foto: erakogust

meile imelise rahuaja ja vabaduse kinkinud. Me peame selle varandusega targalt talitama.

On Sul veel midagi südamele, mida tahaksid lisada?

Rutiin on üks mõiste, mida aeg-ajalt kirikus kogen. Näiteks koraalide ja ka liturgia laulmisel. Me oleme ka tihti oma aegade jooksul omandanud harjumuste küüsis, mis võivad saada me arengule takistuseks.

Eluaegne õpe, alandlik meel ja julgus uutele väljakutsetele - oleks mu moto. „Jumala armust olen see, kes olen,“ (1. Kor.15.10).

Perepäev Hageris

Lia Kaljuste

Pühapäevakooli õpetaja

Märtsikuu viimase laupäeva hommikupoolikul kogunes kogudusemajja mitu peret, lapsed koos vanematega. Pühapäevakooli õpetajate eestvedamisel ja kõigi osalejate aktiivsel tegutsemisel sai teoks tore perepäev.

Ettevalmistused selleks päevaks olid alanud juba mõned nädalad varem. Suure organiseerimistöö tegi ära perekond Liblik. Sellise päeva korraldamine oli Merlele ja Mikule ka üks praktika ülesanne Piibli- ja Misjonikursuse lõpetamisel. Päevateemaks sai mitmete arutelude põhjal *Mina*. Lastega peredes on tuttavad

need küsimused *Kes ma olen? Mis minust saab? Millest unistan? Mida teised minust arvavad? Kas julgen olla mina ise?* Päeva alustas koguduse õpetaja Jüri Vallsalu. Oma tervituses osalejatele mõtiskles ta päevateemal ja tõi esile, et usutunnistus algab sõnadega - mina usun... Oluline on, kellesse

mina usun. Mis on minu usk ja millele see põhineb? Kuidas see minu elu argipäevas teoks saab ja lõppeesmärgile juhib. Järgnesid laste ja vanemate ühised mängud ning muusika pooltund. Musitseerimisele andsid palju särtsu rütmipillid. Merle ja Sigrid, kes muusikatundi läbi viisid, jagasid iga loo juurde

Järgneb lk. 8

Algus lk.7

erinevaid pille. Lastele pakkusid kõige rohkem huvi trummid. Nende peal mängiti nii vaikset lumesaju sahinat kui ka äikese mürinat. Säraskilil löödi rütmi ka trianglite, tamburiinide, marakate ja kõlapulkadega.

Lastevanemate vestlusringi eestvedajaks oli perekond Humal Tartust. Anna ja Priit tulid Hagerisse külla koos pere kolme noorema lapsega. Samal ajal, kui vanemad vestlesid lapse minapildist ja kuidas last usaldades seda toetada, mida lubada, kuidas keelata, sagisid kõrvaltoas noored pagarid.

Nobenäppude käe all valmis viis küpsisetorti. Nende kaunistamiseks puuviljade, šokolaadi, marmelaadi ja muuga sai iga grupp oma fantaasial lennata lasta. Lõpptulemus oli väga värviline ja maitsev.

Koogid valmis, suundusid lapsed kirikusse. *Kirikuttavaks viie meelega* ehk *kirikuseiklus* - nii nimetatakse meetodit, mis on lastele kiriku tutvustamiseks levinud Saksamaalt aastate eest Soome ja juba mõnda aega tagasi Eestissegi. Meetodi eesmärk on, et laps tajuks kõigi meeltega kirikuruumi, saaks teadmisi kiriku arhitektuurist ja ajaloost, tutvaks kirikus esinevate kunstiteoste ja sümbolika jne. Kõigest muidugi ühekorraga rääkida ei jõua ja ega suudaks lapsedki seda kuulata, nii tegime meiegi teatud valiku.

Kõigepealt tõstisime pilgud tornile ja ristile. Miks on tornis rist, teadsid kõik

lapsed. Aga mõte, et igakord, kui me läheme kirikusse, läheme risti alt läbi, selle teekonna vaimulik dimensioon ei tule vist täiskasvanutelegi alati meelde. Proovisime ka torni kõrgust ära arvata, aga arvamatuks see jäigi.

Siis peatusime ukseel. Kuulatasime loodusehääli ja astusime üle läve. Äkki oli kõik teisiti. Uks kui piir oli järgmine vestlusteema. Koduüks, lasteaiaüks, kooliüks, haiglauks, vanglauks jne., kõik need on piirid. Ühel pool ust võid joosta, hüpata, hõisata, aga kui ületad läve, pead teadma, kuidas käituda. Uks kui piir muudab olukorra meis ja meie ümber.

Jeesus ütles: *Mina olen uks ...* Kes läheb sellest uksest sisse, selle elu muutub. Kirikus kuulatasime vaikust.

Küsimusele *kas on teisiti kui väljas?* Vastasid kõik- *Jah!*

Mis on teisiti? Sellele küsimusele ei leitud kohe vastuseks õiget sõna, aga kõik olid nõus, et üheski muus ruumis ei ole sellist tunnet kui kirikus. Lõpuks leidsime sõna *püha* - sellega olid kõik päri. Kuulasime orelit. Merle võlus pillide kuningast välja vaikselt ja võimsaid helisid. Iga laps sai ka ise hetkeks istuda orelipingile ja suure pilliga häält teha. See oli põnev! Lugesime kokku, mitu last mahub ühte pinki ja arvutasime, kui palju mahub kogu kirikusse. Kätest kinni hoides mõõtsime teekonda uksest altariini.

Tutvusime lauluraamatuga ja rääkisime liturgilistest värvidest. Palju elevust

tekitas Miku tehtud fotode järgi kohtade ja esemete leidmine kirikus.

Mõne asja puhul oli see päris keerukas, sest piltidel oli ainult väike detail esemest. Siiski leiti lõpuks kõik üles.

Lõpuks koguneti altari ümber. Küsimusi tekitas lipuga mees üleval ja pelikan, kes toidab oma poegi.

Kirikust lippasid lapsed tagasi kogudusemajja ja peagi algas ühine lõunasöök maitstva supiga ning puuviljasalatiga magustoiduks.

Järgnes sõbralik õhupallilähing, seekord vanemad omavahel ja lapsed omavahel. Merle ja Mikk olid ette valmistanud ka põneva viktoriini, mis nõudis erilist tähelepanu. Mõne sekundi vältel tuli meelde jätta slaididel nähtu ja siis vastata küsimustele, mis tavaliselt puudutasid mõnda pisiasja pildil.

Kätlin Barzi juhendamisel koostasid lapsed vastavalt oma unistustele värvilistest piltidest tapeedirullile suure kollaaži. Minu unistus, nii oligi ettevõtmise nimi. Vanematel oli üksjagu mõtlemist, et ära taibata, mis on nende laste igatsused, unistused, soovid või siis, kelleks nad tulevikus saada tahavad.

Ühises palveringis tänati Taevaisa õnnestunud päeva eest.

Seejärel ootas veel kohvilaud laste valmistatud kookidega.

Üheskoos tõdeti, et selliseid perepäevi võiks aastas rohkemgi olla.

Foto: Juhan Põld

Saame tutvavaks: kirikuteenija - Lehte Vainoja

Kuidas ja millal sai Sinust kirikuteenija?

2011. a. märtsikuus küsis koguduse juhatuse esimees Agu Kaljuste minu abikaasalt - mis su abikaasa kodus teeb, kas ta ei taha tulla kirikusse tööle, kirikuteenijaks?

Mulle tuli see töö nagu koju kätte. Kuna mul on pensionini jäänud mõned aastad, siis enne seda peab ikka tööd tegema, kui on tervist.

Mida kirikuteenija töö endast kujutab? Mis on Sinu ülesanded?

Kirikuteenija töö on ikka tolmu pühkimine, tolmuimejaga vaipade puhastamine, kellalöömine. Kogudusemajast tuleb armulauariistad kirikusse tuua ja pärast Jumalateenistust tagasi viia. Külmal perioodil peab küttesüsteemi kaks tundi enne teenistust sisse lülitama. Matuste ajal on vaja kirstualus kohale asetada ja küünlajalad paika panna. Talvel on lumekoristus. Suvel muru niitmine.

Millised rõõme ja muresid oled selles töös kogenud?

Olen alles aasta ametis. Muresid veel pole, aga rõõm on selles, et kirik jääb mulle nii lähedaseks, kui pean jälle sinna minema ja midagi ära tegema. Vahel istun jahedas kirikus ja tunnen, et siin on vaikus ja rahu. Mul on sellest hea, et kodu on siin lähedal, tihti jalutan koos lapselapsega kirikusse. Tema juba küsib, vanaema, kas kirikusse ka lähme. Ta mängib lastetoas niikaua, kui ma tööd teen.

Mida see töö Sulle tähendab?

Püüan oma ülesandeid täita kogu südamega. Iga pühapäev pean olema kohal ja avama väravad ja ukse, panema lühtrid põlema ning armulaua asjad oma kohale. Kümme minutit enne kahteist panen kella käima. Nii kaua kell käib, kui õpetaja sisse astub, siis lülitan välja.

Mida arvad koguduse elust?

Koguduse elu on huvitav. Inimesed on toredad. Vanad ja noored koos oma lastega. Lapsed tulevad kirikusse ning jooksevad kohe mängutuppa.

On Sul midagi veel südamel?

Jumal andku tervist mõningad aastad vastu pidada ning pensionini jõuda.

Foto: Juhan Põld

Ole osa millestki suurepärasest

Merle Liblik

Kristuspäev - "Eesti palvetab" on üle-eestiline sündmus, mille eesmärgiks on innustada Eesti kristlasi üheskoos Jeesuse Kristuse nimel oma maa ja rahva pärast jätkuvalt palvetama. Kristuspäev on osa kirikute nädala "Heartbeat Tallinn" sündmustest, mis toimuvad 24.-29. juulini. 28. juulil kogunevad erinevate Eesti kirikute liikmed Kristuspäevale Tallinna Lilleküla staadionil, et tänada Jumalat meile kingitud vabaduse eest ja paluda õnnistust tulevasteks aegadeks. Kujutle tuhandeid palvekäsi, mis sel päeval ühinevad, et palves ja Jumala Sõnale toetudes paluda Eestimaa tuleviku eest. Kristuspäeva programm algab **28. juulil kl 14.00 Oikumeenilise tänu- ja palveteenistusega Tallinnas Lilleküla staadionil**. Palvapäeva peakõnelejaks on EELK Tartu praostkonna praost Joel Luhamets. Musitseerivad Vox Clamantis, Orthodox Singers, suur kirikutevaheline ühendkoor, Kiievi

sümfooniaorkester, lastekoor Juhhei, Tõnis Mägi ja Indrek Patte ning mitmed teised artistid. Lisaks heatasemelisele muusikale ja ühispalvele toimub Kristuspäeval suurejooneline lippude tseremoonia. Lilleküla staadion täidetakse lipukandjatega, kes esindavad igat Eestimaa haldusüksust ning Eestis elavaid rahvusi. Lipud sümboliseerivad kogu Eestimaad, mida saame ühiselt palvekäel Jumala ette tuua. Põhiprogrammiga paralleelselt toimub ka **lasteprogramm "S.O.S.-Sul on Sõber", algusega kl 13.30**. Suursündmuse "Eesti palvetab" lõpetab **galakontsert "Believe"**, kus peaesinejaks on Susan Boyle, Israel Houghton. Muusikaga astuvad üles veel Tõnis Mägi ja Rebecca Kontus. Kaasategevad Jaan Tammsalu ja Josh McDowell (õhtune kontsert on piletitega, vt www.piletilevi.ee). Sündmuse peakorraldajaks on misjoniorganisatsioon Agape Eesti. Koostööpartnerite hulka kuuluvad Šveitsi ja Euroopa misjoniorganisatsioonid, Eesti Kirikute Nõukogu liikmeskirikud, Eesti

Evangeelne Allianss, EELK Tallinna praostkond, EELK Misjonikeskus, mitmed omavalitsused ja organisatsioonid.

Kutsume teid kõiki osa saama ka kaunitest kontsertidest, mis toimuvad kirikute nädala "Heartbeat Tallinn" raames Valguse ÖÖ-l **26. juulil** Tallinna kirikutes, kontserdisaalides ja ka tänavatel. Õhtu koosneb klassikalise, jazz-, hip-hop ja rokkmuusika, teatri, tantsu ning visuaalkunstide etteastetest. Esinejaid on nii meilt kui ka kaugemalt - keldi muusikat viljelev IONA Irimaalt, Kiievi Sümfooniaorkester ja koor, hispaanlasest miim Carlos Martinez, Jana Abzalón, Joel Remmelt trio jt Eestist. **Valguse ÖÖ raames annab eraldi kontserdi ka EELK Hageri koguduse kammerkoor Lambertus kl 21.00 Rootsi-Mihkli kirikus**. Tule ja saa osa kaunist Eesti kaasaja vaimulikust koorimuusikast, mis kõneleb Sulle usust, lootusest ja armastusest.

Vaata kõigi sündmuste kohta täpsemat informatsiooni kodulehelt www.2012.ee

Anne üheksa ametit

28. aprillil tähistas Anne Maasalu oma 65. sünnipäeva

Millisest kodust ja perest oled pärit?

Olen sündinud kodus, Männiku talus Kohatu külas, paar aastat peale suurt sõda. Koduks oli uus talumaja, kus ei olnud reht pekstud. Seal olen ka üles kasvanud. Peale meie pere, kuhu kuulusid isa Lembit, ema Helmi, vend Agu ja mina, elas seal veel teisigi inimesi. Vanaisa ja Anni, kellega vanaisa abiellus 17. detsembril 1947. a., Anni õde Liisi, kelle mees Jaan 1953. a. Siberist tagasi tulles ka meile elama asus. Eriline mälestus on jäänud Tiust, kes meil, oma tädide juures, elas ja mulle 5 aastat vanemaks õeks oli.

Kuidas möödus Sinu lapsepõlv? On Sulle meelde jäänud eredaid hetki või erilisi sündmusi?

Vanavanaemaga olid mul erilised sidemed, tema olevat olnud mulle nii ihu- kui ka hingearstiks. Mäletan, olin 3- või 4-aastane, kuidas läksime koos vanavanaemaga, keda kutsusime Kroosuks, kasemahla järele ja sipelgad olid mahla sees (surnud) ja kuidas me teel sinililli korjasime. Siis ma küsisin, et ega sa ära sure? Vanavanaema vastas, et ei, veel mitte, aga ega ma ilma soolasambaks või jääda. Ta oli sündinud 1867, seega oli siis üle 80. Surres jäi mõni nädal 90-st puudu.

Oma isa imetlesin alati kõiges, mis ta tegi. Tal oli ilus käekiri. Ta õpetas mind, kui vaja oli, nii vene kui saksa keelt. Oma halbadest hinnetest ei julgenud talle rääkida. Neist kuulis ta ema kaudu või laupäeval, kui päevikusse allkirja vaja oli. Ta mängis pilli - koduorelit, harmooniumit, viiulit, mandoliini, kitarr, hiljem ka metsasarve ja oli hea bassilaulja. Lisaks oli elukutseline metsamees jne.

Ema oli koduperenaine. Koolis oli ta lastevanematekomitee liige. Näiteks kooli nääripakkide kokku panemiseks käis ema linnas komme ja küpsiseid ostmas.

See oli vist talude lõpuaeg. Mu esimene mälestus on tühjast muldpõrandaga rehealusest, kuhu hiljem ehitati hobustele latrid, mis mahutasid 10-11 hobust ja mis sai kolhoosi hobusetalliks.

Vanaisast sai kolhoosi „Võitlus” tallimees. Minu 4. sünnipäeval oli hästi soe ilm. Külanaised sorteerisid meie põllu peal olevatest kartulikuhjadest kartuleid, kolhoosipõllule seemneks. Selsamal ööl aga oli sündinud ilus hobusevarss. Ma võisin talle nime panna, milleks sai Ulli. Nii ma pidasin teda ikka oma hobuseks.

Mäletan vanaisa 60. sünnipäeva, kui Hageri pasunakoor teda 10. juuni hommikul üles mängis ja õhtul meil palvetundi peeti. Tavaliselt oli nii, et laupäeval tehti rohkem sööki, et pühapäeval, kui kirikust meile tuldi oli vendadele süüa pakkuda. Kui suurem olin, aitasin tube koristada ja ka süüa teha. Tunnituba oli siis ka vaja korda panna pingid sisse tuua ja üle pühkida, valge lina lauale, küünlajalad puhastada, uued küünlad sisse panna. Suvistel pühapäevadel, kui teised kirikus olid, pidin ma lilli korjama, et tunnituppa vaasi panna.

Nagu Sa juba mainisid, peeti Sinu kodus palvetunde. Meenuta seda aega.

Meie kodu oli siis see koht, kus „lugemisel” käidi. Minu meelest olid palvetunnid kuu neljandatel pühapäevadel õhtul kell seitse. Hiljem, 1953. aastast alates, harvemini, siis tuldi kokku sünnipäevade pidamiseks. Palvetundides osales terve Kohatu küla rahvas. Veel käis rahvast Raplast, Haibast, Tallinnast. Külalised käisid tavaliselt suvel ja jõulude ajal. Põhilised tundide eestvedajad vennad olid vanaisa, keda kirikuringkondades kutsuti Männiku-isaks, ja Kulli-isa (Aleksander Põldaru). Tavaliselt oli kolm kõnelejat, kui oli ka külalisi, siis kuni kümme. Tund algas ja lõppes palvega, sõnavõttude vahele lauldi vaimulikke laule lauluraamatust sõnade etteütlemise järgi, isa saatis laule koduorelil, hiljem harmooniumil. Enne minu sündi käis vahel ka Sipa-Pajaka koor laulmas.

Vanaisa ütles tavaliselt tunni lõpus, millal järgmine koosolek on või sõitis siis jalgrattaga talud läbi, et sõnumit viia.

Oluline oli ka söögilauaosadus. Pärast sööki oli nõudepesu ja sealjuures hea

jutuajamine tädi Anniga.

Millised olid Su noorusaja tegemised?

Kui olin 15. aastane, siis kutsus Marta Tori mind koguduse segakoori laulma. Mäletan, see oli isa 45. sünnipäeval ja sellest saab järgmisel aastal juba 50 aastat. Selle aja jooksul on olnud önn laulda mitmes erinevas kooris ja erinevate dirigentide käe all. Ka linna kooli ajal käisin ikka kolmapäeva õhtul Hageris harjutustel. 1963. a. septembris hakkasin käima ka Nõmme Rahu kiriku kooris laulmas, kus koorijuht oli Jaanus Romandi. Samal sügisel sattusin ka Jõmmide kampa (see oli noorte kooskäimine, sünnipäevade puhul üleslaulmine, leeripäevadel käimine jne.)

1967. a. kutsuti meid Avoga Usuteaduse Instituudi (UI) õppekoori laulma. See oli üks põnev aeg meie nooruses. Üks aeg oli kirikutes noorteansamblite aeg. Praegune meie (sega)koor oli algul ansambel.

Milline on Sinu haridustee?

Koolis käisin Kernu 8-klassilises koolis (algul oli 7-klassiline kool). Olen ka Hageri Maanoorte õhtukoolis käinud 10. klassi. Sellele järgnes Tallinna 15. Kutsekeskkool, kus minust sai pagar-kondiiter. Peale kooli lõppu töötasin paar aastat kohvikus „Moskva”, mis asus Võidu väljak 10, praegu Vabaduse väljak. Mu lapsepõlveunistus oli töötada kommivabrikus. Kuna aga tol ajal ei võetud kompeveikivalmistaja erialale õpilasi vastu, siis läksin kondiitriks õppima. Ent mu unistus läks siiski täide - „Kalevis” töötasin peaaegu 23 aastat. See aeg ehk ongi mu elus kõige ilusam olnud. Kui mõned arvavad, et nõuka-ajal tööd ei tehtudki, vaid käidi tööl, siis seal, „Kalevis”, sõna otseses mõttes tehti tööd. Tsehhides oli töö enne puhkust, juunis, kolmes vahetuses. Siis võeti meie, Valiku (Šokolaadivalik, käsitöökompevekkide valmistamine) osakonnast öiseks vahetuseks töölisi. Tavaliselt väikeste laste vanemaid ei võetud. Siiski kaks korda olin ka mina öösel tööl šokolaadi-liini peal. Valiku osakonnas töötades sain seal peaaegu kõik ametid selgeks. Kalevist ära tulin ise, omal soovil, sest siis oli huvi talu pidada ja lehmadega jännata. Oli

Algus lk. 10

taasiseseisvumise ja maade tagastamise aeg. Vana-perenaise (tädi Liine) surm andis tõuke, et võiks ju proovida. Olin siis 6 aastat kodus toimetamas.

Millega oma elus veel oled tegelenud?

Millega praegu tegeled?

Huvialad, töö jms.

Praegu töötan UI-s perenaisena, enne töötasin samas kokana, kokku 15 aastat. Läbisin ka kokakursused samas koolis, kus noorena kondiitrikutse sain. Võib-olla on kokanduse pisik vanaisalt päritud, sest ta olevat mingil ajal sõjaväes kokk olnud.

Veidi olen ka lastetööga tegelenud, enne veel kui koguduste juurde oli pühapäevakooliõpetajaid vaja. Hageri lastelaagrid olid hästi huvitavad, kus sai suurte pottidega suppi ja hommikuputru keedetud koos Marje ja Valvega.

Peale taasiseseisvumist tuli kogudustele välisabi, nii toitu kui riideid. Siis sai ka selle jagamisega tegeletud koos Erna, Susanne ja Margitiga. Sellest ajast on üks maius, mis mul enam suust alla ei lähe - „Snickers”.

Kuidas ja mis ajast oled seotud

Hageri kogudusega?

Olen kogudusse kuulunud kogu oma teadliku elu. Leerin käisin õpetaja Soosaare ajal. Õnnistamispäev oli 4. juulil 1965. a. Meid oli kokku 17 (9

tüdrukut ja 8 poissi). 3-4 korda käisime koos kogudusemajas. Reedel enne leeripäeva küsiti meie käest käske ja õpetati kirikukorda, ka organist oli siis meile laule õpetamas.

Hageri kogudusest ja laulukoorist leidsin endale ka abikaasa (või leidsime teineteist). Sellel aastal sai juba 22x2+2 aastat meie pulmapäevast. Oli üks külm maikuu nagu tänavugi. Meie pulmapäevaks otsis vend metsast mõned hiirekõrvus kased ja leidis ka ühe õitsva toominga kodutalu kaunistamiseks.

Meie registreerimine oli 21. mail Lauristini (Roosikrantsi) tänava perekonnaseisumetis. Laulatus oli pühapäeval 22. mail Hageri kirikus kell 10 hommikul, enne jumalateenistust. Pulmapidu pidasime Männiku talus, kutsutud oli 80 külalist: Jõmmid, mõned sugulased, Hageri segakoor, meie küla rahvas, kirikuõpetaja perega.

Mida Sa Hageri koguduse elust arvad?

Meil on üks tore kogudus. Olen rõõmus, et noortel hästi läheb. Et laul ja pillimäng kirikus edasi kõlab. Et kogudusel on arukas juhatus, hea õpetaja. Tulen pühapäeval meeleldi jumalateenistusele, kuna tean, et siin on kodukoht ning turvaline ja mõtestatud tegevus.

Kui vaatad möödunud 65-le aastale, siis mida tunnend, millest mõtled, mida eriliselt meenutad?

Kõik on olnud huvipakkuv, millega olen tegelenud. Ja kui ma midagi ei taha, siis ei tee. Kui enam nii palju ei jõua kui varem, siis teen vähem. Kui vanasõna ütleb, et tänaseid toimetusi ära viska homse varna, siis nüüd ütlen mina juba nii: homme on ka päev, kui täna ei jõua, teen homme. Ja kui tervist kingitakse, küll siis jõuan veel mõnegi asjaga hakkama saada.

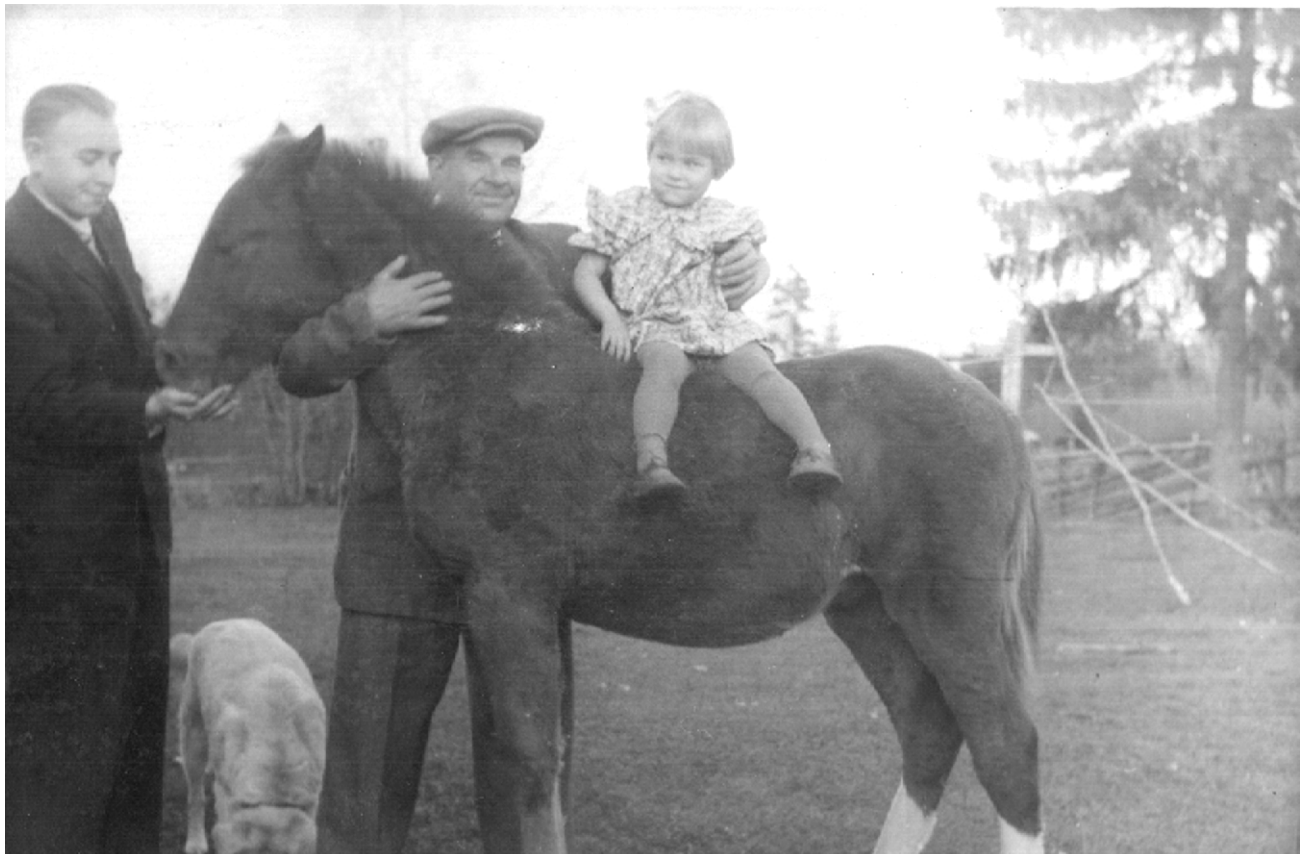
Vahel sõidame pojapoegade ratastega või hüppame batuudil. Möödunud talvel panin üle mitme aasta suusad alla.

Täitsa äge oli!

On Sul veel midagi südamel, mida tahaksid lisada?

Olen tänulik, et mind on välja kannatatud nii kodus, peres kui koguduses. Olen tänulik oma vanematele, et nad on mind mingil määral suunanud sellele tee. Samuti tänu kogudusele, kus ma olen kasvanud selliseks nagu olen. Elus ei ole midagi juhuslikku. Elu on huvitav. Ootan põnevusega, mida mulle veel pakutakse. Soovin kõigile, et Taevainglid teid hoiaksid.

Foto vanaisaga: erakogust

Koguduse esimese poolaasta kroonika 2012

01.01 Uue aasta jumalateenistus. Leksioonid Tõnu Lend.
Koguduse (palvemaja) jõulupuu

08.01 Leksioonid Aivi Sepp

15.01 Kolmanda pühapäeva kuulutustund Ester ja Tõnu Lend.
Leksioonid Elari Lend

22.01 Leksioonid Aive Küünarpuu

28.01 Lambertuse laululaager Hageris

29.01 Leksioonid Agu Kaljuste

05.02 Jumalateenistuse pidas Erkki Juhandi. Leksioonid Arne Mänd. Laulis mudilaskoor.

12.02 Nõmme koguduse esindus Hageris. Jutlustas Ove Sander. Leksioonid Reio Sepp. Mängis puhkpilliansamel. Kirikukohvil vestlusring nõmmekeatega.

19.02 Kolmanda pühapäeva kuulutustund Aive Küünarpuu ja Robert Grigorjev. Tunnis teenisid kaasa puhkpilliansambel ja segakoor. Jumalateenistusel laulis segakoor. Leksioone luges Juhan Põld. Koguduse nõukogu koosolek.

23.02 Kohila vald jagas tunnustust: valla teenetemärk Ehalill Halliste, parima ühenduse preemia SA Hageri Lambertuse Kirik, (elutöö preemia Tiit Metsallik, elu edendaja preemia Maria Saarna), valla aukiri Mai Mänd. [Meenutuseks: 2011.a. valla kõrgeima autasu Kohila teenetemärgi pälvisid Margit ja Urmas Soomere]

24.02 Vabariigi aastapäeva pidulik jumalateenistus. Leksioonid Heiki Hepner. Laulis koguduse ühendkoor (segakoor ja kk Lambertus), mängisid puhkpillid ja orel

26.02 Leksioonid Ester Lend. Orelimuusika

03.03 Lambertuse laululaager Hageris

04.03 Leksioonid Aivi Sepp. Pasunamuusika.

11.03 Leksioonid Lauri Lend. Laulis kammerkoor Lambertus. Koguduse raamatukogu 15. aastpäev

18.03 Kolmanda pühapäeva kuulutustund Agu ja Lia Kaljuste. Teenis kaasa puhkpilliansambel. Leksioonid Aivi Sepp

25.03 Leksioonid Tõnu Lend. [Voolukatkestus, kirik ja kogudusemaja ilma elektrita.]

31.03 Perepäev kogudusemajas

01.04 Leksioonid Aivi Sepp. Puhkpillimuusika

05.04 Suure Neljapäeva jumalateenistus

06.04 Suure Reede jumalateenistus. Laulis segakoor

08.04 Esimene Ülestõusmispüha. Varahommikul jumalateenistusel, kell 8, laulis kammerkoor Lambertus, leksioonid Jüri Vallsalu. Kell 12.00 laulis mudilaskoor, leksioone luges Arne Mänd. Mõlemal teenistusel mängis pasunakoor. Valgete altariatete kasutusele võtmine, tänuõnad kunstnik Ehalill Halliste'le. [Lumised pühad!]

15.04 Kolmanda pühapäeva kuulutustund Anne Maasalu. Kaasa teenis puhkpilliansambel. Leksioonid Elari Lend. Orelimuusika

22.04 Leksioonid Arne Mänd. Kammerkoor Lambertus Tartus

Pauluse kirikus koos Pauluse kammerkooriga esitamas Charles Gounod „Messe Solennelle”

28.04 Suure-Jaani laulupäeva peaproov Tallinnas Kaarli kirikus,

Hagerist osalesid segakoor ja kammerkoor Lambertus

29.04 Leksioonid Elari Lend. Laulis segakoor. Vahetult pärast

jumalateenistust kirikukontsert: Charles Gounod „Messe Solennelle”

kammerkoor Lambertus'e ja Tartu Pauluse kammerkoori esituses, orelil Anna Humal, solistid Laili Jõgiaas, Lennart Mängli ja Naatan Haamer, dirigendid Sigrid Põld ja Merle Liblik.

04.05 Mõtte- ja koristustalgud kirikumõisa juures

05.05 Talgupäev „Teeme ära” kiriku ümbruse ja torni koristamiseks

06.05 Leksioonid: Tõnu Lend. Mängis pasunakoor

Kohila valla Aasta Ema 2012 on Margit Soomere

13.05 Emadepäev. Leksioonid: Juhan Põld. Orelil Lea Mäeväli. Laulis mudilaskoor. Pühapäevakooli lõpetamine

20.05 Kolmanda pühapäeva kuulutustund perek. Mänd. Kaasa teenis puhkpilliansambel. Leksioonid: Kätlin Ots. Orelimuusika

27.05 Esimene nelipüha. Leksioonid: Arne Mänd. Laulis kammerkoor Lambertus

03.06 Kolmainupüha. Piiblitund. Leksioonid: Arne Mänd. Laulis sopran Marika Pabbo, orelil Pille Metsson. Saku abikirikus leeripäev

09.06 Küttepuude vedamise ja ladustamise talgud kogudusemaja juures

10.06 Leksioonid: Regina Sullakatko. Laulis segakoor

17.06 Leksioonid: Jüri Vallsalu. Organist: Virge Kadarik. Suure-Jaani vaimulik laulupäev, osalesid kammerkoor Lambertus, segakoor ja pasunakoor.

23.06 Võidupüha kontsertjumalateenistus. Orelimuusika, organistid Anna ja Arno-Gabriel Humal

24.06 Jaanipäev

01.07 Surnuaiapäha Hageri kalmistul. Laulab koguduse ühendkoor, mängib puhkpilliansambel

08.07 Suvine leeripäev. Laulab kammerkoor Lambertus

Märkus: Kui pole märgitud teisiti ja oli nn. tavaline pühapäev, siis toimus alati jumalateenistus ja jutlustas õpetaja Jüri Vallsalu. Orelil organist Mai Mänd.

Infoks: Õpetaja Jüri Vallsalu on puhkusel 29.07.-29.08.2012.

Sel ajal teenib kogudust diakon Erkki Juhandi

Suvised reedeõhtud oreliga Hageri kirikus

13.07.2012 kl. 19.00, 17.08.2012,

31.08.2012 kl.19.00

Teretulemast kuulama!

Infolehe “Hageri Kirik” koostajad tänavad kõiki, kes käesoleva numbri valmimisele kaasa aitasid.

Lehe koostasid: Aivi Sepp, Juhan Põld
Trükkimisetüüü OÜ Erkotrük